

Euckkar: 1.) Csóni kánász mit főzél... (Dallam, szöveg, kottam.)

Euckkar: 2.) Az őrögi Sűröltő alatt... (Dallam, szöveg, kottam.)

Ffi euckel 3.) Béres kegyeny jól megragol a szekered... (Dallam, szöveg, kottam.)

Euckkar: 4.) Ne haggy el auggalom... (Dallam, szöveg, kottam.)

Euckkar: 5.) Szőlőhegyen... (Dallam, szöveg, kottam.)

(Ismétli, Az őrögi Sűröltő "alatt" c. dall

Radovic Jánosné: Én lefekszem én agyambz

..... szép Jézus koporsóba

Egyik önz, másik vigáz,

A harmadik vároga a bűnös lelke

Mikor a kokas megszólal

Katya, kejj föl Hanna!

Mer megfogták a zsidó Krisztus Urunkat.

Dárdával dardázták,

Tőrissel korodázták

Hét esőre vére elcsöppent

Az auggalok fölzedték

Arany tányérra tették

Krisztus Urunk elejke fölötték

Krisztus Urunk azt mondta,

Aki ezt a szép kis imádságot

Este, reggel elmondja

Hét halálos bűntől megszabadul

Meghalt hívek lelkei

Istennek irgalmasságába

Békességbe is.....

Világosság fényeskedjek rajtuk

E/21

A - oldal

Hindörökké Amen!

E. A.: Hogy híjják a Néuit?

Radovics Fajosné

E. A.: Hány éves?

R. F. né: 64.

E. A.: És maga idevalósi? Ürögi?

R. F. né: Igen, itt lakunk, 30-úta itt lakunk.

E. A.: És hol született?

R. F. né: Kujcsár-pusztán.

E. A.: Kujcsár-pusztán?

E. A.: Az mame van innen?

R. F. né: Hát az így... ^{igen} Kómyi felé.

E. A.: És kitől tetszett tanulni ezt az imádságot?

R. F. né: Hát én ezt a mustohatestreventű, egy férfiti tanítam, igen. Még két kislán koromban.

E. A.: Igen, még kislánykorában.

R. F. né: Igen, igen.

E. A.: És ezt templomban nem szokták imádkozni?

R. F. né: Nem szokták. Ugye hát én református vagyok, de azért ez katalikus imádság és hát én megtanítam.

E. A.: Igen. A papok ezt nem?

R. F. né: Ezt, nem, nem szeretik, nem szerették.

?
vics. Fajos

6./ Ezerkilencszáz tizenegedik éven letékintett a Fő Isten a földre. (Dallam, szöveg, kottamellék.)
(Katonadal)

-Vágai-

E/21 A - oldal

? Fajos.

E. Á.: Hány éves?

... Fajos: 67.

E. Á.: És kitől tanult?
- Vágás -

Farkas Fajos: 7./ sültött rétest nem adott belőle. (Dallam, szöveg kottamellék.)

E. Á.: A szerelmet is hozzámondhatja.
- Vágás -

E. Á.: Farkas Fajos öregemesei lakos, 67. éves.
- Vágás -

Férfi énekel: 8./ (Dallam, szöveg kottamellék.)

: Mit tudom én. Csavargó izétunk, mint magam milyen vagyok.

Férfi: ki volt?

Olsvai Imre: Ki volt az a csavargó? Ürögi vót, vagy vidéki?

Férfi: Ürögi vótak a falukeli... tengődi, szorolyiak...

: Összevittünk a kocsmák. Egrik pikaresztabbat mondott, mint a mások.

Férfi: A szonetta:

9./ Ej Duna, ja Duna... (Dallam, szöveg kottamellék.)

Elöl...
- Vágás -

Férfi E. Á.: Hol járt ő ottan?

: Benn a musztámban járt.

E. Á.: Melyik musztám?

: Cseni, Kuti, Szercsóka

E. Á.: Igen?

E/21.

A - ddal

Köket

E. Á.

: Ahán.

: Ezekbe mindbe bejárt.

: Beszéd folytatódik, de nem érthető

: Hát Néuivébe. Ott lakott.

E. Á.

: Ott lakott?

: Én meg ott laktam.

E. Á.

: Hogy hívják azt a helyet? Néuivő.

: Néuivé.

E. Á.

: Ott lakott maga is?

: Ott. Ott.

E. Á.

: Ki emlékt emel a Bartókéknál?

: Hát erre vissza nagyon nem emlékszek.

: Lehet, hogy majd emlékszek...

E. Á.

: Kik voltak mégis a jó kótások akkor, akik...

-Vágás-

: Akkor volt kérem képen a Kurján István mög
a Kurján József

E. Á.

: Kurján?

: Kurján. Ezek voltak.

E. Á.

: Ez a család hova tűnt ottan?

: Egyre ement Bedege kaudszuak ottan, a másik
ement Szokolra.

E. Á.

: Szokolra?

E/21.

A - oldal

E. Á.: Testvérek vótak?

: Ezek édestestvérek vótak. Egyszer olyan...

-Válgá-

Beszéd folytatódik, de nem érthető.

E. Á.: Na most nem vót nála egy olyan nagy marika, amire bele kellett mondani, beledalolni, egy dalológép?

: Arra nem emlékszem, arra nem...

E. Á.: És mit csinált azzal a dallal, amit maguk ott énekeltek? Lejegyezte? Leírta?

: Ojan kicsi kis ... vót, amit a hóva alatt így folytatott e.

E. Á.: Ez a Bartók?

: Hóva alatt, aztán funugjazott.

E. Á.: Funugjazott. Igen.

: És mikor maguk daótok, akkor nem írt valamit le?

: Dehogyan nem.

E. Á.: Mi volt neki ottan előtte? Mi vót előtte?

: Egy papír.

E. Á.: Egy papír?

: Papír, cenzár.

E. Á.: Milyen papír?

: Egy rendszer vonalzott papír.

E. Á.: Hm.

: Ezen folytatott, akkor is. ... Haha édes fiam...

: Mer úgy hívott ... en fia lehettem volna.

E. Á.: Igen

: Hougjon nekem, - mintha én nem tudta volna, mintha én...
Én kapcsoltam. Hát Bartók. Nem igaz, mer én hallottam a Bartóknak
hírdt, hogy az világjáró ember.

E. Á.: Igen. Világjáró ember.

: Hát akkor még nem tudtam, csak magam, csak magam
: Hougjon nekem egy régi nőkt. Hát... gyerek vótam.

E. Á.: Tessék csak nyugodtan nevet mondani. Nyugodtan.

: Gyerek vótam.

E/21.

A - oldal

: Hát mondom. Amit tudok, mer' edesapám
bár ne is tanítottam volna meg cigarettázni
De fiam jöttél el a

Férfi énekel: 10. / Van két lovam, mind a kettő sárga... (Dallam, kéreg, kottamelléklet.)

E. Á.: Ezt is eldaránta neki?
: Edesapám ezt citeraizta. Ő meg aztán...

E. Á.: Maga táncot rá?

: Táncotban.
E. Á.: Mit táncot rá? Ilyen kancsztatáncot?

: A kancsztatánc megint más.
E. Á.: Az megint más.

Előző férfi énekel: 11. / Bokor alatt a kancszi menyecskeivel játszik... (Dallam, kéreg, kottamelléklet.)

E. Á.: És azok tudták ezt valahik táncósi annak idejék? Kik
tudták erre?

: Az öregek.

E. Á.: A kancsziok, a pártórozemberek?
: Ez még semmi. Hanem az öreg-csárdás.

E. Á.: Igen? Azt is csinálták?

: Két bot igy le vót téve, itt vót egy öreg bor, a másik
öreg vót a fejemen.

E. Á.: A botok között vót az öreg falas hátján? A botok között
vót az öreg?

: Vót, vót, a másik még a fejemen.

E. Á.: Ahán.

: Akkor áttöttem ide.

E. Á.: Ahán.

: Most...

E. Á.: És akkor melyik dalt, mót't dalolták, mikor ezt
tanulták?

: Ezt más dancokt...

E. Á.: Más. De melyiket dancokt?

: Az öregek.

E. Á.: De melyik mót't?

E/21.

A-dal

- : Azt én akkor gyerek voltam
11 éves koromban volt.
: Ejderom én.
- E. Á. : Hm
: a lábát, a mindenit. Nem káromkodok
A lába mindenit, de jól jár a lába.
- E. Á. : És azok táncoltak is neki?
: Azt nem tudja, hogy táncoltak...?
: Azok nem táncoltak.
- E. Á. : Azok nem táncoltak.
: komoly, nagyon komoly... mint ahogy mondtam
előbb is, nagyon komoly, olyan feszélyezve.
- E. Á. : Hát kik hívték ott táncolni? a maga fiatal korában?
: Hű, velem együtt idősök nem a'm úgy
mint most.
- E. Á. : Na de akkor, Falus Betyár, akkor maga gyerek volt, akkor
azok idősökből voltak má, akiketől gyűjtött már a Bartók
meg ilyen magukfélékétől. Azok kik voltak? Kiknek a nevére
emléksz, akik elneveltek, vagy táncoltak ott neki? Próbáld
visszaemlékezni. Kik?
: Susócki György.
- E. Á. : Susócki György? Az táncolt, vagy elnevelt? Az elnevelt is
neki?
: Az elnevelt.
- E. Á. : És ki táncolt? -Végén -

12./ **Cyngyom** száz forint az ára... (Dallam, közeg,
kotta mellékl.)

-Végén -

13./ **Hírek jöttek, Máriát készítették...** (Dallam, közeg,
kotta mellékl.)
(Mária - duck)

A - oldal

- Vágás -

..... József

E. A. : Mikor született?

József : 1914.

E. A. : .. 14 - ten.

: 9. hó 24 - en.

E. A. : Hol született?

: Hol? Hát Sábodou.

E. A. : Sábodou?

E. A. : És?

- Vágás -

! József 14. / midőn Szűz Mária (Dallam, szüreg, kottamellék)

Nő a

Én lefekszem én ágyamba, / Jueddság /

Minden testi koporsómbz,

Három auggal engem itt vár,

Egyik önz, másik vigyáz,

A harmadik a bűnös lelkeket várja.

Fehér rózsza Mária,

Jézus engem találja

Jézus ajtómbz

Boldog azon ablakombz

Ablakomnak négysszögletben

Négy négy örző auggal.

Önizetek auggalok,

Hogy én is abz a boldog óráz nyughassak,

Amellike Krisztus annak született.

E/21.

Én kilépek én ajtómon
 Ott látok egy aranyos szent egylezat
 Kiri aranyos, belli irgalmas.
 Ott tartják a kétszer két szent misét
 Jézus két csop véret félzedik
 Az angyalok etetik
 Szűz Máriaak bemutatják
 Szent só, szent bend.

Bizony mondom, aki ezt este reggel elindulkorra
 Velem len a paradicsomban.

E nyitmador. — Vágas —

Máttyás György: kertke van egy szent két, ott mossa

Krisztus unuk a szent sebgyeit
 Gyertek ide keresztények nézzétek a sebeimet, hogy
 a zsidok megéldöztek, vasvesszővel meggyapkodtak, két
 csopp vér elcséppent.
 Az angyalok felhédtek, szárnyuk alatt
 A magas mennybe felvittek
 Az egész mennyországot
 Minden karangok móladoznak
 Minden gyertyák gypladoznak
 Minden téllök öniknek
 De csak az egy nem önik,
 Aki apját, anyját megverte
 Faj és nem vertem, csak g
 Fogd Szent Péter a kulcsot
 Mutass neki méles poros utat
 Amelyeken az ördögök nokolva járnak
 Drágalátos felnyer Jézusom
 Ne csalódj ezzel a bűnösseel

E/21.

A - oldal

Míg ez a fiúcs ez az imádságot
 El nem mondja égen mennyi csillag
 Fán mennyi levél, földön mennyi szem
 Este lefeléssé, rége felélelssel
 Tudja
 Mikor időzött e kisded Jézusom
 Amen!

E. A. : Gyuri bátyám ezt ki tanította?

H. Gy. : Én, az édesanyám ^{az} tanította egy óregasztornyú.
 Annak az asztoronyú, annak az óregasztornyú juhász
 volt az un. Az én nagyapám amíg kavarát volt,
 osztán ezek két lányok voltak és mondták az édesanyjának
 hogy gyere Juhász asztoronyú megkötélkedt imádkozni. Ezeket mind.
 De még mást is van.

E. A. : És ez, Gyuri bátyám most monogya be a teljes keret:

E. A. : **Mátyás György**

E. A. : Mikor született?

H. Gy. : **1905. március 6-án.**

E. A. : 1905. És itt tettozt születni?

H. Gy. : Szentkirályban születtem.

E. A. : Már mint Pongyaszentkirályban?

H. Gy. : Nem, itt Rinyaszentkirályban.

E. A. : Ha, Rinyaszentkirályban.

E. A. : Igen. Igen

: Szompad község

H. Gy. : Van megállóm, majd eszembe gynt.

H. Gy. : De kokom ám minden este imádkozni.
 Mámra emlékeztél van.

H. Gy. : Ha van a emlékeztél.

H. Gy. : Többetül a Krisztus Jézus a szentseges ...
 Ez a szentseges szent kasszi

E/21.

A-oldal

Fajde igen fájval a pentéges ment sebjei
 Kísért kivágyon téve, ki vagyon nyitra
 Ki szö..... világon találkozza olyan untör
 Aki ezt az imádságot napjában egykor elmondandó
 Péntekön háromszor három szelét a pokolból kiszabadítva
 Atyját, anyját talajdon magát
 Aki ezt az imádságot hallja és még nem tanulja
 Krisztus Jézus elü hivátja,

Idélgé vót.

E. A. : Ez este vagy reggeli ima vót?

H. G. : Talált este...

H. G. : En mindig este szokom imádkozni, Rége nem.

H. G. : Istent találjon

Szent névén.. keressen

Szent vérvén megváltson

Önizz azzal éfélig

Éfél után Jézus Krisztus mindvégig

Hogy szívem el ne aludjék,

Gyarló testem nyugodjék.

Engedd nekem meg... kegyesen

Atya-fiam fölségesen

Élsz én örök dicsőségbe

Hast és mindenkor

És mindörökké, örökké.

Amen

E. A. : Ez is esti vót?

H. G. : Este, mindig e..

—Válasz—

E/21

A - oldal

Férfi :

Vót egy csapat

E. A' : Többen vótak

: Többen.

E. A' : Na és? Vót egy szóval, amitől ... dobhat?

: Igen.

E. A' : Szent meg mi vót? Távolabb ... Nem vót felállítva valami?
Dehogynem. Egy darab hasábfal.

E. A' : Így van

: Azt kellett eldobni, eldobni.

E. A' : Na és ha nem találta el? ... Hát vót egy pártos is, aki
azt

: Vót.

: Na, és ha?

: Ha eldobták, a pártosnak fél kellett állítani és akkor foghatott
meg valakit a botjával.

E. A' : Csak aztán lehetett megfogni.

: Ha valakit sikerült neki megfogni, akkor cserétek, akkor az lett a
pász: ... mindegyik válaszított egy keret, egy ország, török, magyar.
horvát, német, olasz. ... akkorNa és ha ki mozdította a keret, ^{akkor} Te kellett ^{neki} ugrani a labdáért és
el kellett találni, valakit megdobni.
- Vágás -Vót, hogyan, vót. Ha pedig szépen repült a labda, akkor
az ellenfél a labdát elkapta, ...

E. A' : Akkor cseré vót.

: Akkor cseré vót.

: Vagy ha eltalálták esetleg a ...

: A punizás meg még vót, mintén úkés, szóval ...

: ... mintén sorozással a gerkelet, vele szemben volt az
adogató, a dobó, aki földobta a labdát, sokszor cserézt is

: hogy imitálta a dobást, akkor az első kiugrott, hogy

: mindegyik dobta a labdával. Hogyan eltalálta, akkor ő volt

E/21.

A - oldal

a pumi. Akkor neki ki kellett állni.

E. A': Csapat volt?

: Csapat volt. Egy csapat volt.

- Vágás -

: Április 23-án Szt. György nap előtt való nap délután a gyerekek, minden gyerek, iskolások kimentek az erdőre, helyesbikk: a legelőre, - hát erdőnek nevezik - , és nyírfaágat vedui. Nyírfaágot hazahozva este, Szt. György nap előtt estén bekötötték vele a kerti kaput, az istállóajtóra ráfújták a lakás ajtajára, nehogy rontás, nehogy a boszorkány megnyomja meg a teheret, hogy elmenyen a tejmel a...; elapadjon a tehermel a teje. És attól kezdve megkezdődött a gyerekkel a csoportos kirándulás, a nyírviselés. A nyírviselés, a nyírfaágok kátyul szék és nyírfaeszközökkel beleengedett üregbe, mindenki egy literrel v. üreggel vitt haza.

E. A':

: Nem volt kimondottan sem. Egyszerűen fűvet használtak itt, a pálinkában valahol ezerső fűt. Azt használták ezerső fűt, egérfarkul köröt fűt, sebte. S akkor köhögés ellen, kehére heptikára, ~~azt~~ használták az ezersőfüjes pálinkát.

E. A': S a szentelt barkát nem szokták-e szlamise használni?

: A szentelt barkát el szokták égetni.

E. A': Mikor?

E. A': Következő ében.

: A következő ében égették el a szentelt barkát. Az időt. Mert minden hátsz, még az állatok is szokott lenni fokhagyma maggal és egy kis boszorkányos üreg szentelt víz, nehogy a boszorkány megnyomjon valakit, vagy rontás éjje a házat.

- Vágás -

..... nagy kés. A diszubólo magyis.

E.A.: A szalmasszék?
: Nem a szalmassék alá.

E.A.: És?
: Deszkák. Deszkán

E.A.: Nem mondták az öreg, hogy milyen szándékkal?

E.A.: Elhárító szándékkal?
: Elhárító szándékkal, hogy a boszorkány ne nyomja meg az alvót.

- Vágás -

: Amikor jégeső söt, akkor kidobták a fejüket az udvarra, hogy erre elhárítsák, - hogy jelképesen bizonyítsa, hogy elbizgják a jéget vele.

- Vágás -

E.A.: 1971. szeptember 10. Nagybáld.

Adatközlő: Korcsos Ferenc kötélgyártó-mester.

E.A.: Hány éves?

K.F.: 44.

K.F.: A kötélgyártásnak a munkafolyamata gerebenezéssel kezdődik. Mint képen is látható, a gereben maga is a kendernek a gerebenezése, amelyet fésűkésűvel is kereznek. A kender ha le van késztve, háromfajta anyag jön ki a gerebenből. A foltos kender - először jön az n.k. szálkender, utána jön a foltli, azaz szakál kender és végül a kóc. A munkák minőségétől függően milyen kötelet gyártunk, olyan anyagot használunk hozzá. Ha finomabb munka, akkor az szálkender, ha viszont vastagabb... munkát készítünk, akkor már szakálkendert, azaz foltlit használunk, legvégső pedig a munka kötélléhez használjuk a kócot. A gerebenezés után közvetlen ki megy az ember a fonalhoz. Fonalnak az alapja

egy fonókerék, mely horgokkal van ^{val} ellátva. Attól függ, milyen vastag kötelet fonok, olyan horgot rakok föl, ha vékony fonalat fonok, vékonyabb horgot teszek föl, hogy a sodrót bírja, ha viszont vastagabbat, úgy emelkedik a vastagsága a horgoknak. No most attól függ, milyen kötelet készítünk, pl. kötőfék fejbe, mint a képen is látható lesz, főként három fonalat, kötőfék-árárhoz hatot, és ha ki van fonsz a fonál, utána zsímozunk, azaz párszmet készítünk. A zsímor a három, illetve a kerekre feltesszük három horgot, három egyforma vastagságú horgot, mer ez a legszűgesebb, hogy egyformán legyenek, mer amennyiben egyik vékonyabb, úgy többet fordul, a kötélnél már nem lesz egyenlő. Most ha feltesszük, am felakasztunk három fonalat és a fonál végére kitesszük ún. hengertűnglöt. A hengertűngli az egy ember helyettesít, amely jesszen tartja a fonalat, úgy hogy a kötélnél egyenként legyen és egyenkéntesen tudja a gépet bírni. No most felakasztunk a hengertűnglihez egy hengert. A hengerre szakszítjuk magát a három fonalat, a három fonál közé betesszük egy kőt. Az egy főtől készült vízjűt. Abba beletesszük a három kőlat és a kerek hajkájánál, úgy hogy a sodrónál ^{alsó} fön, úgy folyamatosan megösi a kötélnél. Tehát a főtől folyamatosan megösi ember előre. No most mikor végére ért, úgy visszahajkja, hogy le tudja szakítani a fonalakat. S mikor emekem úgy megösi a díszem, azaz párszma, akkor azután következik a szálazás. A szálazásnál van egy ún. kőr. A kőr az négy kampóval van ellátva, melyre föl kőmal akasztva a kliderek. A kliderek azok egy kampós vasak, amelyekre fölközzük a párszmaikat a végeit. A párszmaikat a végeit ha fölkitjük, utána felakasztunk hengere és a henger, a párszmaik közé betesszük egy kőt. És utána megindul maga a kötélnélverés. A kerekhajkó hajkja a kőrt, ezáltal sodróját a párszmaiba és ha fölkomódik, úgy én a lennel elindul és úgy len nekem két kötélnél. Ez egy alapkötelet, ezzel a befejezése

utána meg kérik, hogy a fölbontást megakadályozzuk. Na most attól függ, milyenfajta kötelet gyártunk. Ha kötőfékcsatát csinálunk, annak a végére csatát teszünk, ha kötőfékfejet, abba karkát teszünk és mikor, milyen kötelet készítsük. Ugyanúgy készülnek azok a madzso-kötelek, rütköző csigasor kötelek, akkor más kötelek, szóval nagyon-nagyon sokfajta ágazata van ennek, hogy mire, milyen kötelet gyártunk, de az alap mindig ugyanaz, fonalból indulunk ki, és azután már kötéltvastagságtól függően abba hízot tesszük, huzatot tesszük, vagy házat tesszük, az már teljesen mindegy. Csak az a lényegi, hogy mindig meg kell szilárdítani, hogy mire kell ^{az} a kötélet. Na most akkor készül az ún. "istráng". Az istrángnak a segít arra hogy a halmfalra fel lehessen tenni azt a kötelet, be kell másolnunk. A másodli, azaz a csikó, az egy szaro, kiképzett szaro, amit úgy kell csináltatni. Tehát nem egy közönséges tehépszaro, hanem direkt ilyen felülsők tudnak ilyeneket csinálni, és ezzel fűzzük át a kötelet.

E. Á. : Milyen gazdasági és néprajzi vonatkozásait tudnak itten ennek az egyőz makulának?

K. F. : Ennek a szakmánál leginkább a csikónál voltak hagyományai. U. m. piros csikókötőfék fejeket kellett csinálni és szarot, mert a néphagyomány szerint ha nem volt piros, ha nem volt piros a kötőfékfej, a néphagyomány szerint szemmel verték a csikót.

F. F. : Hogy Nagyatádon öt kötélgártó-mester is működött az 1900-as évek elején és majd a 20-as években is, rögzített az is, hogy valaha Nagyatádon a csikótanyákkal mek a fellegrész volt. Az itteni akkori nagyhirtokosok és maga a parasztság is kimondottan csikótanyáztatással foglalkozott úgy Nagyatádon mint környékén és a környező falvakban is.

- Vágás -

Férfi: elment előttem. Mondom én ma nem megyek
haza, mer aki nem esett bele, az ott maradt a közelhező
szállítmányra várva. Nahát egyszer aztán mer ott nem
az anyja neve szerepelt hanem aptya neve, apám György
vót, jól megjegyeztem oroszul, Georg. Nagyi István,
Georg, mindig a hátsó oldalon! Hát aztán delután összehívták
a menetet és még az ebédet is kihozták utánunk a tábor mellé,
mer nekünk már a táborba nem vót szabad enni. Még akkor
aztán még a tábor főkapun is név szerint, hát kiem az -
hívták ki az ebédet má nekünk kiint a tábor mellett és láttuk, hogy
blán hazamegyünk, mer az orosz katonák a szerényeket le -
hajtották, a závarzatot, - tuggya mi a závarzat?

Főkapu: ^{Jeged.} nemetül verschluss, magyarral závarzat, - átkötötték fehér
gyöccsal és gútték oda az oroszok, mer azok elcsúsztak benne -
ket meg, hogy az őség, ne hogy elszéledjünk, vagy mit tudom
én. Átkötötték fehér gyöccsal a závarzatot és gútték oda,
hogy szerbusz barát, szerbusz barát asszonya, már nem ellenség,
hanem barát. Nahát aztán este Georgeska már a város
nagy állomása volt, - bevonították. Nem, azt az éjszakát
még ott kellett tölteni, ott aludtunk kiint a szabad ég alatt,
- hát nyár vót - még ahó vótak szerbvényt meg emberket,
ahó a mi szerbvényünkhö, - még ott is találkoztam marcaliakkal,
akik más táborukba gútték oda. Na hát aztán másikt...

- Vágás -

Hát aztán elindultunk. Aztán 32 nap után haza. Éjjel - nappal, -
ma jó hát voltak megszakítások meg, hosszú szerbvény vót.
Vót olyan hely, ahon két mozdony e mellett állt
Sokan vótak, meg aztán hát az orosz katonák nem 20
tonnával, hanem mind 60 tonnas, még nagy, nagy mozdonyok

E | 21.

A -oldal.

vótak is hát így az vót a rigas, hogy minden dőccenés-
 nál má odább-odább, kaza fogunk érni. Hát aztán jöttünk
 föl, Georgisz, Roszto, föl az Azovi tengernek föl, Dnyetro-
 petrovszk, Zaporozse, Nyerster, Dnyeperek keresztül megke-
 nítettük, aztán le. Minden vórost nem tudok arra. Aztán
 vissza Romániának, Yasy. Ez egy határmenti kis városka.
 Nahát ottan megállt a szerelvényünk, újabb parancsok kellett
 várnai, vagy engedélyre Moszkvában, hogy átlépjünk az orosz-
 román határt. Hát aztán eccör gyűnnel az önk, hogy ke-
 rüljünk, mehetünk. Mer ott áterhünk Yasyk, odáig vót az
 orosz nézős nyomon, átsereltük román szerelvényre, amin
 újon csak bekénthünk Fogásdik, azon a vonalon, amere.
 Nem azon a vonalon, de újon vissza Fogásdik bekénthünk,
 fűrésztöltek kinnünket, hiszta

.....
 nahát aoltak, st. is hát rose fejtém el azt az utolsó kin-
 tilletadásunkat, - az vót talán az utolsó, mikor ott a
 főbb kijáratnál a lágerben, - hatalmas nagy láger vót az it-
 német fővős zenekar jározotta a Rakóczi-indulót is ott
 vótak az orosz magas rangú tisztok is egy magyar őrnagy
 vezénnyel, hogy zászoldaj jobbré tisztelőg. Hát
 kérem 1500-1600 embert még egy menetben tiszteladást
 nem látham, nem is csinyátuk. Hát kérem azt a le-
 szerést, ami vót ott a díszmenet én egy kicsit hátraháztam,
 hát de mindenki tudta mi az. Mikor egy-egy közl
 hogy tudom magamat kifejezni, hogy r... r...
 kicrhünk a lágerkapun. Nahát aztán már ott állt
 a vonat szerelvény, román szerelvény. Húsz ember vagon,
 szóva vagononként húsz-húsz ember, is hát beálltunk
 is hát gyűntünk Románián, Erdélyen keresztül, Király-
 hágon, Haros-menten, aztán Nagyszrad, ^{illetve} Kolozsvár, Nagyszrad

Biharkeresztesen. Ott megillt a keselvényre, hát ott határvöröség volt, ugye, román-magyar határvöröség. Hát nem tudtuk elgondolni, hát ha meggyűlöltünk, hiszen olyan csuka mürke mürke volt a határvörösegen meg egy ilyen sznyegsapka. Hát mondjuk neki, hát "Wo ist der Kamerad?" A magyarok vagyunk. Hát nem ismerjük a mütöket, ilyen mütök mi ^{meg} nem látnak, ugye a régi nekünk a khaki mütököt, Boeszkai sapka, stb. stb. Na hát aztán ottan csak egy mozdony-csere volt, a román mozdonyt lekapcsolták, na aztán gyűtt a mozdonyvezető. Ne féjtek gyerekek azongva: "pár perc alatt Debrecenbe leszünk" azongva, "új a mozdonyom, maj kapcsolok." - Hát aztán elisindultunk, Biharkeresztes, Püspökladány, Kaba, Debrecen. Hát aztán ottan vérték keményeket is, hát a leglátás azongva után, aztán még ott is szeszöltek: "Zászlóalj vigyázz, hátra arc", én jöttem az eső sötét. Kezembe nyomták a magyar nemzeti zászlót keromított a debreceni Pavilon lakásába. Hingrá enni adtak, kondérok voltak ottan a lakásba adták. Enni adtak, újra befüröztöttek keményeket, újra tiszta mütök adtak és ott ma ugye sok róda volt, hát adták meg a dokumentumot, de amit előbbre is ígértél, de hát itt kaptam meg a dokumentumot, ami arról szól, ami személyes tulajdonom van, mütökje, lábbelije, saját tulajdonát képezi, seki el nem veheti. Ez az írás okirat, őrizze meg, mer meg mürsögök lehet rajta. Hát aztán ottan volt egy orosz felborulás, vagy mi, tartott egy nagy beszédet, amit magam fordítottam le. Házajötték, nektek megvan itt ^{höl} a jussotok mindentől, a munkához, esetleg félbirtakhoz is, mer ha az urak, grófok vagyont félbirtotlak a nép között, hazamentek, jogosan főretelhetik a jussotokat. Hát aztán itt megszünt a század-parancsnokság, itt megszünt az ezred-parancsnokság. Itt nem parancsol seki, mindenki mehet a maga házája fele. Ugye. Vonatokat indítottak, újra szgonkat, akik ^{hát} főmegestlen

E/21.

A-oldal

talán másfele mintek, de én nem szálltam be a vonatba. Este 9-kor indult egy személyvonat Budapest felé.

— Végén —

és két személyvonattal jöttünk Budapestig, reggel jöttünk a D-i pályaudvarra, a Ny-i pályaudvarra, mert a D-i pályaudvar Budán, a Ny-i meg ott volt valamikor, most nem tudom, Engels tér.

J.M.: Most is ott van.

: Engels tér, Moszkva tér.

J.M.: Nem a kádai, vagy a pesti oldalon.

: Nem. Igen a régi Ny-i pályaudvar.

J.M.: Az van most is.

: Igen. Most mi a neve? Engels tér? Mer valamikor Berlini tér volt.

J.M.: Most azt hiszem, Marx tér.

: Marx tér?

: Ottan, odaérünk.

— Végén —

E/21.

- B - oldal -

: Nahát ott aztán adtak enni. Ott aztán autóval át- szállítottak a D-i pályaudvarra Budára, ugye ott, kiabáltak, hogy akik nagykanizsai vonalon D-i pályaudvarra hajtnak tovább utazni, azok gyűjjenek ide az autóra, aztán kivitték bennünket.

- Vágás -

Na jó van.

F. H. : Igen

: És hát ott aztán hazafele jöttünk. De bizony sokan úgy néztek ránk mind a nem tudom mire, ugye.

: Még akkor még létezett valami új osztály is, vagy mit tudom, mert elvittek a Balatoutra.

: Nahát ide értünk Balatonmáriára, leszálltam a vonatba, az ígéretemnek híven volt egy zászlósom, Dudas Jenő, zászlós volt. Egy tiszti szerelvény előtt indult két helikopter, mint mi legényesség. Azt mondta, Pista, ha jössz haza, itt lakom Mánán, - aszongya - "gyere be hozzám".

Hát aztán ígéretemnek híven leszálltam. A vonat elment, aztán bemegyek, - tisztelgek -, zászlós úr aláza- tosan jelentem. Pistám! - Aszongya - "Hát ezer év óta nem láttalak!" Mit iszunk, mit eszünk?

o/o

: Zárkós ír!

: Nem sajnál zárkós ír, Duddás sajnál, azongya... az megint. Hát aztán...

De ma innen kiabáltak a máriai, a keresztény felső állomásai. Akik Marcali felé utaznak, tiessenek mer itt a vonat, vár rajuk. Pláne ha van köztük hazatérő hadi fogoly. Hát aztán a Duddás kiabált. Várjuk itt van azongya. Hég is vár a vonat. Hát aztán így firtalltak, hát kóp a dili, egyes tonattal hazakerünk Marcaliba. Itt is vót valami kis kaja-ostás. Hát itten monogya a feleségem is meg a többiek is, hogy minden vonatn ki voltak grümni, mer vót vót fogoly haza, inuend is onnal is. Hát a legnagyobb örömem vót a világon, amikor ott ezéka régi ismerőök meg találkoztam újz.

F. H. : Pistk b'cni, mikor jött haza? 46 nyarán?

: Nem, 47.

F. H. : 47

: 1947. június 29. Péter és Pálkor értem haza.

: És mennyi időt töltött tőlöl összesen a hátonban, mikortól?

: Ez is érdekes?

F. H. : Csak időben, hogy mennyi időt töltött tőlöl?

: Hát ez...

F. H. : Mikor vovélthálé ke a hátonban?

: Hát engöm... később vovélthálé be, később, mer ^{hát} kimaradtunk wo, no hát mi még is tudnám ezt magának mondani...

43-ban, 43-ban valamikor... Nem is tudom már biztosan ez... és hát ugye... én azt mondtam tovább nem megyek, én nem

megyek tovább, nem megyek. Hincik mennyek el, mikor azt mondják olyan zsúfoltság vátu abba a német... , hogy mi éhen dögöltek, meg nem tom mi. Hát....

F. H. : Szóval a domi események nem...

: Douba nem vótam. Bár vótam a Donna ugye, mert még söt töl is hát ott, ott

F. H. : Csak később.....

: Ja

: Donna

F. H. : Persze

: Her hát ugye Georget meg Rosztor hát az til van a Donna,

az ott van a Káspai tenger is a Fekete-tenger

F.M. : Persze

F.H. : No most mikor megerkeztek ide Marcaliba, akkor kapott földet?

: Nem

F.H. : Nem? Miért?

: Bemondjam?

F.H. : Persze. Persze.

: Na de hát azaz nem túr nyomdafestéket.

F.H. : Nyugodtan mondja, nem lesz ebbü. . .

: Hát kérem. Nem volt se munka, se kegyel, se posztó, se feleségem ement a, volt a kulakoknál ott, markot szedett úgy kapott egy kis kegyeret, kegyelre szót. Hát nem tudtam menni onnan - taládják ugye, hát én tanultam ott kinél jócskán egy kis szakmát, de hát semmiféle izem, semmi nem működött. Hát belementem a közhelyházba, hát kit látok ott benne aki hát nem odaváló ember volt ugye, egy kérem osztályt végzett egy olyan ember volt, aki a földet osztott

F.H. : Itt volt ez Marcaliba?

: Marcaliba

: Itt. Hogy hívták?

: Szabó Józsa. Heghalt má. Hát mondom neki se, nem jó nekem 5 katezter, hiszen nincs jószágom, itt, itt. Egy katezterent adjátok nekem is hát legalább a kegyeremet hát valami majd - tudjam biztosítani a családomnak.

: "Nincs" - asszonya. Kiosztottuk neki itt hon volt, asszonya - "minek menté e?" Hát ez ten van az izébe? Beem van?

F.H. : Persze.

: Fogja? - Na, hát aztán használtam olyan szabokat, ami hát nem odaváló. Megmondtam neki: "Én nagyon jó jöttelem volna ki, ha te menté volna e, én meg itthon, itt ülnék az irodákba. Ugye? Nem tom te melód amikor meggyűt az embernek a SAS - behívó, hogy mennyen, vagy se mennyen, majd megke - resték ugye, ha nem menté e. Tehát így földet nem kaptam semmit sem. Hát aztán utána itthon mérnök járt, miért ezt azt is. Hát mérnökhöz belementem, hát egy kis pénzt tudtam keresni akkor. Hát ez a Kétyó árok itthon lett árkolva, majd a Boronkai árokhoz, odai is belementem, má ott is egy kis pénzt tudtam szerezni a családomnak. Na de nem

E / 21.

B - oldal

Na de nem mindennap. Még én nem szerettem még a diaszt
se megőni akkor még oda is elhelyezkedtem a szőlőhegyre
ötötük a markákat, mög a diasztokat vágjuk

Nem rőt nekünk se hiszünk, se ez, se az, neje.

Hát aztán onnan még bekerültem a Földművelésügyi miniszter
tróger megmondta, hát ott húztam - vontam az árt. És ott voltam egy
évig. Onnant az ... elkerültem a malomban, ott lehúztam két
évet. Na akkor itt megkezdődött Marcaliban a lakóház építése,
itt aztán má költött az ember nagy, hogy akkor má nem rőt
mese, mindennap dolgoztam. Tetőreigeteknél dolgoztam még csak
elkerültem a lakóházat is onnant ^{megmá} mikor má bejöttek a katonák ide
a lakóházban megalkult a hadosztály javító-műhely is oda bekerültem
a hadosztály műhelybe, ott lehúztam 10 évet együtt, amíg aztán
meg is rokkantam. A kezeim olyan izületesek lettek, nem
tudtam ... hát aztán most nyugdíjra megyek, de

sajnos 6 éve meghat a feleségem is. Most má egy éve így
élek. Hogy meddig? Majd a jövő kitér. Ma sok nincs
vissza, 70 éves vagyok, aztán itt van az idő, el kell marozni.

— Végén —

15.)

Fehér László ballada

Tördék

(Dallam, szöveg, kottam.)

Dömötörfi
Főzsef

Csak aludjál, csak nyugodjál
A bátyádnak vége van már
Hadnagyuram, hadnagyuram
Átkozott légy hadnagyuram

Víz előtted megáradjon
Sár utkad fölfakadjon
Lovad láb megbotoljon
Földre téged agyonnyomjon

Mosdóvized vére valjon
 Kezdőmehád möggypulladjon
 A kényered kőre valjon
 Istén tigéd mög ne áldjon.

— Valgás —

16.)

Dömötörfi
 József

Bogár Imre (betyárdal)

(Dallam, szöveg, költőm.)

Zavaros a Tisza

Nem akar apadni,
 Mert az a híres Bogár Imre
 Atul akar menni

Atul akar menni
 Csikót akar lopni
 A kecskeméti nagy vásáron
 Pelust akar csinálni.

Kocsmaórosné hallja,
 Van-e vacsorája
 Van-e vacsorám, paprikás hús
 A vendégek számára.

Kocsmaórosné, hallja,
 Száz ricce bort adna
 Megkínálnám a vármegyét
 Hogy ne legyenek rabja

E/21.

-B - oldal

Humcut a vármege
 Nem iszik belőle
 Mert a kegyeny Bogár Imre
 Most van a kezébe.

Kezére, lábára
 Duni Marcsa a babáját
 Már hiába várja

Nézz ki Marcsa, nézz ki
 Ablakod firkangján
 Most kisérik Bogár Imre't
 Arany sző paripán

Arany a zablája
 Ezüst a kantárja
 Mert ez a híres Bogár Imre
 Anyak a gazdája.

Harangoznak délre
 Fél tizenkettőre
 Most kisérik Bogár Imre't
 A pestő helyére.

Harangoznak délre
 A tizenkettőre
 Hóhérs mondja, Bogár Imre,
 Aljon föl a nékre.

Fölállott a kékre,
Föltékiint az égbe,
Faj, Istenem sok rablátsim
Most jutnak eszömbé.

Kiapadt a Tisza,
Csak a sava maradt
Még halt szegely Bogdr Imre,
Csak a hűre maradt.

: Főzsi bátyám ez nagyon szép volt. Tud még valami ilyeneket?

..... Főzsef: Még tudok, tudok egy párat.

: Hát mondja őket Főzsi bátyám, hallgatjuk türelemesen.

17.) **Csali Pista** (bettyárdal)

Dömötörfi Főzsef: Esik eső szép csöndesen csöpörög,

(Dallam, közeleg,
kottamellél.)

Csali Pista a csárdában késerég
Kocsmaósné bort hozza az asztalra,
Marsa lányát állítsa ki a posztra.

Anyám, anyám én a posztot nem állom
Onnand aha jön már kilenc századik lókeletem

Csali Pista nem vette ezt a néfára
Fölugrott a kispej lóva hátára

Csali Pista elnyugtott messzire

Messzi, messzi Bakony erdő szélébe

Lóva lába megrögtött a fenyőre

Csali Pistát ott fogták el örökre

Csali Pistát feltették a kocira

Csak azt kérdi, hol van az ő pejkora
 Büszkén mondja a zsandar főkapitány
 Csali Pista nem ül többet paripán,
 Csali Pista meghagyta feleségének
 Gondját viselje a gyermekének
 Hogy ne adja sem cikósuar, gulásuar
 Azt az egyet taníttassa betyáruar.
 — Vagas —

18.) **Endréd báró lánya**

Dömötörfi József: Júl. a Tiszán az endrédi határban

Ballada (Dallam, szöveg,
 kotta mellékel.)

Kizöldelt egy száraz nyárfa magában
 Ez is bizony az Endréd báró nyárfája
 Fuhász legén búsulni jár alája

Fuhász legén szíve nagyon szomoni
 Előeresi a funugláját belefúj
 Funuglaszóját hallik egy ablakon
 Hogy ébredjön föl a köknyezemű kisasszony

Kis is nyílt az Endréd báró ablaka
 A köknyezemű kisasszony más ki rajta
 A kisasszony így sóhajt föl magában
 Mert is löttem Endréd báró leánya

Harmadnapra Endréd báró bújában
 Kinyitja a legközelebbi kutyára
 Megkérdezi a legöregebb juhászt
 Nem-e látta a köknyezemű bérőlant.

Nem láttam én báró úram úgy mondom
 Harmadnapja bújásom is odavan
 Harmadnapja bújásom is odavan
 Talán bizony a kisasszony bele van.

Enchéd báro fölpatant a lovára
 Iggyenésen a juhász bajker tanyára
 Aggyon Isten juhászi bajker mit csiéltsz.
 Nem-e láthad a kökénysemmü bároláut

Nem láttam én báro uram igazán
 Ha nem miszi vizitálja a tanyám
 Tanyámow a cifrakürom pész baltám
 Mellette a tajtékpipám, fenyvém.

Tanyámow a cifrakürom, a szézbaltám.
 Szünöm alatt a kökénysemmü bároláun

Arra alá leásták már azt a fát
 Akire a juhászlegéut akaszták
 Fújja a szél göndör haját, bajurát
 Nem öleli többé már a bároláut.

Faj Isteném méo szerettem a bároláut
 Fobb lött volna szeretni egy begémláut.

—Végén—

Dömötörfi
 József

19.) Csöndes... este szállott le a puztára (Dallam, szöveg, kottam.)

—Végén—

Tóth Mikály
 a Népm. Hestere
 fadaragt

A nyírfadgat azt milyen bátonás cébra használják a
 régi időken?
 Hát Szt. György napkor szokták, Szt. György előtti való
 este a már akkor a nyírfa kilereledzött. A tiktől aj-
 tóra osztán az isklébe a marháku. Valami
 régi kótva vót e. Azt hogy hát akko nem

tuggyak megmontani még hogy az állat nem betegszik meg, valami ilyesminről volt ez a. Még az pláne a fejős tehenek hogy ne tuggyak megmontani, még hát ilyen nyírfaágba csináltak a szarván. Még mikor kihajtották a tehenet például ugye piros ronggot kötöttek a fejére. Az még azért volt má például a parasztnak nem az uraság csordájába, vagy a tehenészetbe, hogy hát még ne igézzék, mer amikor a tehen megelők ugye, vagy akár az ürő, akár ... akkor nagy tögye van. Mer megigézik, akkor elromlik, vagy megmontják. Ennek ugye igen sok fortéla volt. Hát mondok Szt. György napkor eztet a. Hát tudom én is mer én is szoktam eztet tüzni ezt a rámbizik édesanyám, hogy vigye a kórházhoz, diszkrét ajtóhoz. Ez valami régi babona ez a nyírfaág.

: És ennek volt valami hatása azért, vagy szokás volt?

: Szokás volt.

: Na most Mikály . kéri a kóti csárda az következik a néni mesélte, hogy emlékezem-e rá?

: Hát Jukei Leptegen lakott az öreg Tóth erdősnél az anyósa akkor volt 80 éves, én voltam 18-19 éves. Vardos mesztáros az apja béres, első béres, Vardos mesztár. Elmentek Segesdre kocsisz. Hát visszafelé mikor jöttek a buszról ott mulattak ben az izebe a csárdába a kóti csárdába. Ez a kóti csárda ez a Vése és a segesdi határ közepén volt, de az erdőbe, egy ilyen mezsei út mentem am és ott volt ez a csárda. ezek is bemétek oda Volt köztük idősebb ember, fiatalabb, bemétek egy kis bort inni, Hát akkor bemétek ezek a lányok is. 16 éves volt a Babi néni. Azonnap utat azonnapa félkért egy ilyen ilyen szelős gatyás embert és megkucótatta, de azt monogya - "igen jó tudott kucóni." Amikor azonnapa félmaradt a kuc ugye, a muzsikosok ugye elhagyták a zenét, akkor azt mondta - "kis lányom mond meg az időseknél ottlenn, hogy a Patkó Bandira kucába."

E/21.

B - oldal

Aztán még akkor apám is kérdezte tőle asszonya: "Bábi néni asszonya: "Hát azt mondta mög: "Milyen ember volt az én apám, asszonya szöke ember volt, szöke piros ember asszonya ugyan olyan volt mint maga teste, csak szöke volt. De asszonya valami asszonya az egyik szemével valami volt. Azt mondta asszonya, "awa kinyorgatott, a szemébe". Hát szöke hogy néz ki, hogy hát, szöke úgy néz ki, hogy mikó Ferenc-puszta volt az a história, akkor kaphatott szét. Apám egy gondolta, hogy hát e lehetett ott a hita.

: Most Mikály bűni a tanisznya, hol is a tanisznya amit mondta, hogy majd

: Gyölköztetése voltam, apám ott volt kavarás számado, kavarás is. Egy Meszáros Sajos néni a világlátónak meglátás is az érintetett már a hatóni előtt egy tanisznya. Hát én olyan tanisznya nem láttam, de most elmegelek, megkeresem, egy másnapot rárekerzok. Azt hiszem még az öccse a Ferkó, aki még él, ha meglátom, ha palláson van, akárhol, mer még én olyat sohasem láttam. Azon ez a nézhanra volt. Piros posztó. Csak azért nem réthük még, mer igen nagy volt. Ilyen malacjós-tanisznya, ez a régi fűles tanisznya. ugye. Hát hogyha meglát, akkor megretzem. Csakhat ugye ha nekem nem kell, akkor átadom egy múzeumnak. Mer nagyon nagy értéke az.

: Most Mikály bűni volt itt egy Horváth Ferenc néni juhász, azt hiszem zalai volt az ugye, annak milyen története van?

Tóth Mikály: Hát a Horváth Ferenc Belegbe volt csorda. 20 éves volt, amikor önzte a birkákat, zalai volt ez az ember. Zalába vőlte és az uraságát a fia belement láthaton a birkák közé. Asszonya neki, asszonya neki, nem látja, asszonya, hogyhat asszonya az állatokat közé nem szabad köröskü mennyei.

B - oldal

A szonnya te laknyos, ^{aszonnya} mi közöd hozzá, ha agyontrátom is, Odament elvettte a kutyakorkbűsöt, mer a wa hajtották ugor a bost, hogy képpite ugrott. Ez úgy blata somfabotta fejkevizü, hogy kétfelü hasatt a feje. Hát 20 évet kapott a Ferko pajtas. 10 évet szögát le, - mer jó vizekedett, elengedték neki ~~10~~ 10 szteudöt. Tehát 30-~~on~~ fölü vöt, mikor méguö-süt, mikor én megimertem ugor. Hát kérdiztem tüle, hol tanita eztet a bökéritit, mer késükte a lóköriket, még így a parastoknak ugor szerzámunk. Akko nekem emesete, hogy mi vöt a története. Még azt is mondta, hogyhát az aptyának a hátán rajt vöt az akasztófai pecsét. Az anyja mentette még úgye hát, ahogyan azt nekem emonta, azt úgy elmondom mast ^{itt} ugor itt.

Pinter: István: Most Mihály k'csi ..., a Károly Zsiga az ki vött?

Tóth Mihály: Hát ez a Károly Zsiga amit láttam ebbe a környébe, mit te hoztál ide, ez a Károly Zsiga ..., ennek az aptya Zalában vöt juhász, de hogy mere pontosan nem emlékszem. ^{szögátem az atádi izete, pléküi-} dha vöt ez ottan pap szola. De k'zát vöt különben, csak ipu fészektit pap vöt ugor nem k'k'k', vagy mit tudom én ugor, mer a b'z'ok között vöt a k'k'k', meg ez az ugor, csak fogadalmat téttek, de nem vötek papok azok, misét nem tarthatlak. Hát úgy izétek ottan, nekem szokt mondogatni, hogy hát minden sz'v'nap ki'g'itl hozzá el'után, mer a főpap tartotta a letámit, ez még a nagy misét -, hogy hát az a Károly Zsiga, ennek példakul Gerabin vöt ugor lakimul Cembin, lakimul Zsiga Cembin, ez még Zsiga Károly vöt az aptya is az mondta, hogy az aptya is / ^{azé} értéki is anyját, még hát hozott is két dobozt, még ip'k'mit hozott hozzá mutatás'ra. Ebbe a környébe föl- ismertem a munkáját annak a Zsigének az aptyának a munkáját.

B - oldal

Aszongya te laknyos, ^{aszongya} mi közöd hozzá, ha agyonirtatom is, Odament elüszette a kutyakorbácsot, mer a wa hajtották uge aaszt, hogy képpibe ugrott. Ez úgy bláta somfabotta fejkezdni, hogy kétfelé hasalt a feje. Hát 20 l'et kapott a Ferko pajka. 10 évet szögát le, - mer jó vizekedett, eléngedték neki ~~sőt~~ 10 szteudót. Tehát 30-~~on~~ fölű vót, mikor méguő-süt, mikor in méginmertem uge. Hát kérdiztem tike, hol tanita eztet a korbácsot, mer kísükette a loböröket, még így a parasztnak uge szerszámunk. Akko nekem emesete, hogy mi vót a története. Még azt is mondta, hogylát az aptyának a hátán rajt vót az akasztófai pecsét. Az anyja mentette még úgye hát, ahogyan azt nekem emonta, azt úgy elmondom mast ^{itt} uge itt.

Pinter: István: Most Mihály k'csi ..., a Károly Zsiga az ki vót?

Tóth Mihály: Hát ez a Károly Zsiga amit láttam ebbe a környébe, mit te hoztál ide, ez a Károly Zsiga ..., ennek az aptya Zalában vót juhász, de hogy mere pontosan nem emlékszem. ^{szögátem az atádi izébe, mékúni-} ~~duá~~ vót ez ottan pap szók. De azt vót k'ntöken, csak ipu fészektét pap vót uge nem k'ntö, vagy mit tudom én uge, mer a barátok között vót a k'ntö, meg ez az uge, csak fogadalmat téttek, de nem vótak papok azok, misét nem tarthattak. Hát úgy iszék ottan, nekem szokt mondogatni, hogy hát minden barátnap kiigntl hozzá elután, mer a főpap tartotta a letániát, ez még a nagy misét -, hogy hát az a Károly Zsiga, ennek például Gerabim vót uge lakimul Cembim, lakimul Zsiga Cembim, ez még Zsiga Károly vót az aptya is az mondta, hogy az aptya is / ^{azér} értékesi is anyját, még hát hozott is két dobozt, még ipjésmít hozott hozzá mutatásra. Ebbe a környébe föl- ismertem a munkáját annak a Zsigának az aptyának a munkáját.

Pinker István: Szépen faragott az is uggé.

Tóth Miklós: Szépen faragott nagyon.

Pinker István: Most Miklós hozta a Kun báró Somogyfajszon ..., azzal mi vót?

Tóth Miklós: Ez a Kun báró Somogyfajszon ez ott vót uraság, hát ilyen kisebb nem gróf még ilyen, csak uraság vót a Kun. Az ize, valahol Küstör pusztán hoztak ize, mangalica disznókat Németországból nagyon, tudom ahoggy nekem emesétél az öregegyebek. Onnadjd elhajtottak száz darab kan hűdöt, elloptak ezek a kanászok. A Kunnak az erdejébe ott leálltak, mer mikor ma kiverradt, akkor nem hajtottak uggé, ezek delekettek, még hogy csak éjje hajtották a disznókat, hogy ne lássa senki se. Ez a Kun báró még ment aztán kocsi, kintör az erdőbe aztán észrevették. Aztán odament, aztán azt mondta hogy, mit keresnek ott uggé mer hát akkor tiltva vót az erdő, még gombázzni se vót szabad. Gyöfi erdő, nagy bűvi erdő a gombázzást tiltották, nemhogy ott szelvi hirtözökön. Hát aztán látták, hogy nem tudnak küle szabózzni, azzonkintél ezt a Kun ^{ezek} a kanászok. Hát aztán az öreg nem mondta még hát ahitű én hallottam, hogy ki vót az, lehet, hogy az öreg vót az az egyike kanász, uggé mer kanász ember vót, hát saját magam már nem mondta még hogy hát de hát mlöbe ez így történt, még tudom is mer szögáttam ott röze, hogy Somogyfajszon a Kunéna vót egy kollégám, egy Kovács József nevű, ahive ösrejártnak, a juhászok uggé ösrejártnak, aztán az meséte, mer az ott kenu mlöött ember vót, az aptya is ott szögát. Az mondta, hogy még aztat a lémiát is megmutatotta mame mlöött velem grümi. Gyalognit mént köröszni neki Kopár pusztának. Eggyütt velem, még

E/21.

B-oldal

azt is megmutattotta, hogy hol lütlek éppen. Mer oda
intellek három fenyőfát, ilyen emlékfát.

Pinter J.: De ez ma nagyon régen vót, Mikály b'csi, ugye?

Tóth Mikály: Hát ez ma régen lehetett.

Pinter J.: Már száz éve körülbelül.

Tóth Mikály: Körülbelül... több vót az ma százta, több vót ma.

Pinter István: Na most Mikály b'csi a levelesi csárda merrefelé vót
Itt a környéken vót valahán?

: A levelesi csárda az benne vót itt a Segesd és Somogy-
szob között az erdőbe. Lapodi erdőnek hívják most is ugye.
Akkor a Cserepesi csárda még Segesd és Alsósegésd és Felsősegésd
között vót. A cserepesi csárdát azt én is láttam, mert családhoz vót
abban az időben. A Kunffy csárda az pedig ugye az hogy
amit az előbb elmondtam, az Vése és Segesd között a határon
vót az erdőbe szinte. A kis..... csárda még ugye
ugye mégis mellett vót, ami mint Juhász egy ma'ra
itt.

Pinter J.: Kanizsákat f

Tóth M.: Hát a kanizsák csinyáikra ugye a kanizsák ostort. Azok saját ma-
guk fonták, ami kütömböző.....
vagy az alföldi ostorok.

Meg kell mondani, hogy egy ilyen ostor, valahogy úgy hallottam
mintha sühogott

Tóth M.: Hát egyszer rígyt hoztam At'idről egy fiatal ember,
hogy killek egy kanizsák. Hát mondtam neki, hogy én
aztán nem emlékszem annyira ma annál a fonyásán.
Apám az csinyáta az ostorokat, de mondom, majd valahogyan
elkéstjék. Hát ez húzódt egy évig, aztán ma akkor nem
tudtam tulle maradni, hát valahogyan mégis megszerítem a
bört, megcsinyáta hát az az ostort. Kaposváron van vala-
milyen... külkereskedelmi mit tudom én ki az, aki
ott kinu járt is az a varsói múzeum igazgató kérte meg,

hogy egy somogyi kanizs ostort sikerzsem be. Hát én aztat megfontaltam, persze a nyelet azt én csináltam meg, mert még nem láttam olyan nyelet, mint amit én szokok csinálni.

— Vágás —

Hát azt. Ez őse van ez a kikincs virág. Ezt majdnem mindenki ismeri ugye. Réteken van, mert szentoföde elszántják, elpusztul. Ennek a hajmáját kikédték a juhászok. Ha valamélik juhással haragba vótak, akkor megtörték és bele etették a sózó vállába. A juhász nem vette észre, mert annyira apró vót, szőntette a só, mikor a birkák megnyaták, akkor megmérgezték tőle, mérgezést kaptak. Ezt azér csinálták az a juhász a másikkal szembe, hogy azon aggyanal hi, mer másépp nem tudott neki vetténi. Hát ez egy olyan...

Ugy is van. Itt ezt csinálták.

— Vágás —

Mint ugye hogy hát azt a vilaj-markát könnyű vót megfontatni, mert csak sórt kellett a tűze tenni abba az ismelyk, mere legelt a gúja, hogy szembe vige a füstöt. Hát akkor ez aztán elhaladt. Egymással így bírtak el, hogyha haragos vót ugye.

— Vágás —

Igen, hát kézem, csak amul kézem, ugye ahogyan hullottam, meg nekem is mesétek, meg dicskedett vele olyan ember, hogy hát mikor sórt megzót a marka. Persze azér én ezt nem hiszem el ugye, mer én má mint m

Na, igen.

Hogy megkerestette ilyen nyírfaággal, vagy mit tudom én mi és akkor a közibe békta, szőlőszőlő, de hát nem mondta még hogyan ké ráóvasni, ugye hát én, - nem is érdekelt, mer osztán én akké ugye, tisztán vótam, hogy sokasé áll el a vér. huggás.

Pintér J.

Hát most Mihály bácsi az este kesztre meséli valami, illetve mondta, hogy ^{helyesebben} édesapjának ördöge vót, úgy mondták.

Tóth Mikály

Hát azt, hogy husvét napján kihajtottuk a disznókat, oszt azt mondta a Mohos tanító, hogy Tóth bácsi gnyjón vissza husvét napján, husvét délelőtt nem hajtott ki a pártor, csak délután, ugye. Gnyjón vissza, - azonnyá van egy kis jó borom, - mer az vót az öreg pincemester -, az öreg Mohos. Gnyjón vissza, majd a gyerek megéri a disznókat. Nem, - azonnyá majd a gyerek is hazagyn. Oda gynt a gazda, az erdős, akkor emének Mihály bácsi a disznók. Én azondom azonnyá fofogadok magukba azonnyá, mindeniknek a konvenció borába, megpedig konvenció borába, hogyhat ha egy darab disznó is lemegy annu az ugam, mer ugár vót, kőni még hát rozsvet's vót, amíg én este oda nem meggel, akkor én fizetém még a bort. Hát kihajtottuk neki szesztőlük őket és eméntük be a pusztába. Hát ezek ott ittak, ugye még hát én is egy-egy pohárra bedobtam, mint gyerek ugye. Amikor kezdött a nap nyugodni, akkor gyntek a kocsisok is, a családok. Hát erre kivszeni vótak azt, hogy a disznó nem ment el, mer mielőttük aki vót ott kalács, meg a d. is szédte össze a disznókat. Harmadmagára nem bírt velük. Mikor oda mentük, a csapásnak a rékiben minden disznó ott össze vót állva és dörmögtek, miöntek vóna haza, de elinduni a disznó nem mert. Hát akkor azt hitték, hogy apámunk ördöggye , pedig nem vót neki ördöggye, csak ismerte a mestérségit.

Pintér István: Mihály bácsi! Szé. György napkor valami kispó nyelvet említett.

Tóth Mikály: Hát az egy régi babona ugye.

Pintér J.: Hát mindegy. Monnyá Mihály bácsi, hát az ugye...

Tóth Mikály: Szat. György nap előtt ami kigót meglát a pártor,
ez egy babona vót ugye, akkor annak kitéte a nyelét, bele-
tette az ostornyélbe. Hát ezt azért erinyáta ugye, hogy
akkor semmiféle betegség a disznót nem éri, még hogy
akkor jobban még fogja őket önzni. Valami ilyen babona
füződött ehhez a kigó nyelvéhez, - ez egy babona vót.

Pintér István Na most kik vótak azok az ördögös emberek?

Tóth Mikály: Hát ugye ezek az ördögös emberek vótak ezek az
erd. ... ezek a régi erdősök. Azt mesélték, hogy hát
mikor emélték izéni, szóva így kerézte még azt a
tudományt, hogy mikor emélt gyónni, akkor az ostyát
kitéte a szájába és aztat kitéte puszkába, hogy akkor
elcsézte vóna az ördögnyelét. Mer akkor egy
nyíl még megfenyegette ugye mikor azt kitéte. Es akkor
amugyák akkor lett nyulat, amikor akart. Még a kerdőt
emélt a parasztoého ugye az izéte a kigó, oszt mulatni
ugye. Összeméneke. . . ilyen pinceperre, kidobta a
kerdőt az ablakon, ráült és nyíl lett belüle. Behozta,
megnyúzta, összeritotta fétete-izéneke, pörkütötte. Amikor
önni akartak, akkor még megen csak kerdő lett a lábosban.
Hát ugye így hallottam, hát ez hogy igaz vót-e, nem
vót-e igaz, persze én nem nagyon hiszek neki ugye.
Ezt is hallottam például ilyen idősebb emberektől, ilyen
babona vót.

Kukac.

Az a kukac ugye, hogy aztat neki atták a kanyrak,
amikor emélt onnajt, keményre belekítte, is akkor
nem fogtak tulle disznót, szóva, ezt csak ottan
kandak erinyáta még, ahit kiadtak ugye, hogy annak a
közégek ne legyen malaca. Szóva ez is egy olyan
babona vót ugye.

Főzri bityám eget. - Vágrá -

20.)

Sági bíróé

- B oldal
/ballada/

38

E/21.

(Dallam, szöveg, kottam.)

Dömötörfi
József

Jó estét, jó estét
Sági bíróé asszony!
Itthon van-e a lányá,
Az én kedves galambom?

Itthon van, od beun van,
A belső szobában
Tiszteu alszik,
A paplanos ágáka.

Menjen be, költse föl,
Küldje el a bálba,
Sok arany gyűrűjét,
Húzza fél az ujját

Szép bruner cipőjét
Húzza a lábára
Szép selém szoknyáját
Kötte derekára.

Hangászok, hangászok!
Ságiteli hangászok,
Most van kedvem mulatni
Réggelig kuzzaltok.

Most mulatok kedvemre
Sági bíróé lányára
Az én kedves rózsámmal

Ticikém, picikém!
Eressz ki picikém,
Szép bruner cipőmből
Vérémet kiönteni.

Nem lehet kimenni
Nem lehet picikém
Szép bruner cipőmből
Vérédet kiönteni.

Verje még az Isten,
 Azt az édesanyát,
 Ki estétü reggelig,
 Nem látja a lányát.

..... vendégek
 Húzzák a rigadót
 Sági Mariskának
 Húzzák a haldoklót.

Már szép vendégek
 Hajnalt muzsikálnak
 Sági Mariskának
 Koporsót csinálnak

Jó estét, jó estét,
 Sági birbue asszony!
 Úgy hallottam az este,
 Meghalt a menyasszony.

Meghalt már, meghalt már,
 Eliss van már temetve.
 Az a hitvágy rossz ember,
 Szemved a börtönbe.

Főzsi kéri!

Az aradi kislány.
 Férhez akar menni
 De az a vén anyja
 Nem akarja adni

E/21.

B- oldal

40

De azért a kislány
Férkez mént magán